תוכחה בונה – פרשת השבוע דברים

מאת: יוסי כץ
אוגוסט 4, 2024

קיבלתם לאחרונה ביקורת או תוכחה? האם הרגשתם שהייתה בזה תועלת? רבי נחמן מגלה לנו שחשוב מאוד לדעת איך להוכיח. איך עושים את זה? כנסו וגלו.

האם קיבלתם לאחרונה ביקורת או תוכחה? האם הייתה בזה תועלת? האם באמת השתניתם לטובה על ידי זה? לרוב בני אדם הביקורת רק פוגעת וגורמת חלישות הדעת. כאשר אנחנו מוכיחים מישהו, על פי רוב לא נראה שינוי בעקבות כך, התגובה ברוב המקרים תהיה התנכרות ושנאה.

אף על פי שמצווה להוכיח את חברו כשרואה שאינו נוהג כשורה (ראה ויקרא יט, יז), רוב בני אדם לא יכולים לקיים מצווה זו של תוכחה כראוי. אפילו רבי עקיבא שחי בדור שבו היו לומדי תורה מופלגים בחכמה, אמר "תמה אני אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח" (ערכין טו).

בפרשת השבוע משה מוכיח את ישראל בצורה עדינה מאוד, הוא לא מזכיר

את החטא עצמו אלא מזכיר את המקומות בהם חטאו ובכך מרמז בעדינות על החטא (ראה רש״י דברים א א). דבר זה מלמד על הרגישות המופלגת עמה צריכים לגשת על מנת להוכיח יהודי אחר .

רבי נחמן מברסלב מסביר מדוע זה כה חשוב לדעת איך להוכיח . הוא מלמד אותנו שהנשמות מקבלות את חיותם מה ״ריח״, כמו שמרומז בחז״ל – ״איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף ? הוי אומר זה הריח״ (ברכות מג). הריח מרמז על רוח החיים, כמו שכתוב על אדם הראשון ״ויפח באפיו רוח חיים״ (בראשית ב, ז, ליקוטי מוהר״ן תנינא תורה ח).

אולי גם זה יעניין אתכם :

פליאות חכמה

למה הקב״ה מעניש ?

השקעה לעתיד

רבי נחמן ממשיל את זה בצורה באה : תארו לכם דבר מה שריחו רע שמונח על הארץ . כל זמן שלא מנענעים אותו , ריחו בקושי מורגש . אבל אם מישהו יזיז אותו ממקומו מיד יעלה ריחו הרע ביותר . כך הוא בבני אדם , - המעשים הרעים שלנו מדיפים ריח רע , אבל כל זמן שלא מזכירים לנו אותם אין ריחם ניכר כל כך . לעומת זאת , כשמזכירים לנו את העוונות בתוכחה שאינה כראוי , מעוררים את הריח הרע של המעשים הרעים שלנו ומחלישים את הנשמה , וממילא מובן איזה נזק גדול נעשה מתוכחה שאינה כראוי .

> משה מוכיח את ישראל בצורה עדינה מאוד , הוא לא מזכיר את החטא
> עצמו אלא מזכיר את המקומות בהם חטאו ובכך מרמז בעדינות על החטא .
> דבר זה מלמד על הרגישות המופלגת עמה צריכים לגשת על מנת להוכיח
> את העומד מולך !

מי שבאמת יודע איך להוכיח בדורות אלו הם הצדיקים הגדולים . רק הם יודעים איך להסתכל על נשמותינו ולעורר בהם ריח טוב , ריח של טהרה ונועם . הם מחפשים את הנקודות הטובות במקום את החסרונות והכישלונות שלנו . בתוכחתם , לא רק שהם לא מנתקים אותנו מחיות הנשמה וריחה הטוב , אלא אדרבה , גורמים לנו להתחבר בחזרה עם מקור חיותינו .

היחידים שיודעים להוכיח הם רק הצדיקים הגדולים !

גם אנחנו יכולים לעשות כמותם כאשר אנחנו מסתכלים על השני ואף על עצמנו , אנו מבחינים בדרך כלל בדברים הלא טובים והחסרים . גם כשיתכן מאוד שמה שאנחנו רואים הוא נכון , אבל הבלטת הדברים האלה רק מגבירה ומחזקת את הרע . אם במקום זאת נסתכל מעבר לרע ונחפש את הנקודה הפנימית הטובה שיש בנו ובכל יהודי ויהודי , נוכל לעורר את הריח הטוב שבנשמה . *אמת*, הרע עדיין שם , אבל הוא רק חיצוני . תוכחה אמיתית מעוררת את הטוב שבאדם וגורמת למעשים הרעים ליפול .

זו הסיבה מדוע משה רק רמז על מעשיהם הרעים של ישראל על ידי שקרא בשמות המקומות בהם חטאו . בכל מיני צמתים העם היהודי עמד בפני ניסיונות קשים ועצומים , המדבר הוא מקום של סכנה גדולה וגוף ולנפש ומקום שממה לנשמה . נכשלנו לא בגלל שאנחנו רעים ומרדנים , אלא בגלל השפעת הסביבה הרעה . רק איש ענק הרוח כמשה יכול היה להבחין בזאת ולחבר אותנו מחדש לבורא עולם על די שהזכיר לנו מי אנחנו באמת .

רק הדרך של הצדיקים יכולה להוביל אותנו מעבדות של מצרים לחרות של ארץ הקודש . יהי רצון שנלך כולנו בדרכם של הצדיקים המגלים לנו את הגדולה האמיתית של כל יהודי ויהודי !

(מבוסס על דברי רבי נתן מברסלב , ליקוטי הלכות , ציצית ה , ז , הלכות ערלה ד , יז).